

СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Вища освіта радянського періоду була спрямована на формування особистості з такими заданими якостями та цінностями, як: колективізм, дисциплінованість, покірність, скромність у власних запитах і прагненнях. Сучасна молодь є набагато прогресивнішою й технологічно обізнаною у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій, у знанні іноземних мов і прагненні до активного спілкування, у баченні життєвих перспектив, у готовності до кардинальних змін у професійній діяльності та особистому житті. Середовище активних і прогресивних студентів вимагає більш активних і готових до співпраці викладачів, тому в діяльності сучасного педагога має переважати використання відповідних технологій і методів навчання.

Головною характеристикою студентоцентрованої особистісно-розвивальної стратегії навчання є вміння визнати студента як самодостатню особистість, яка прагне досягти кращого рівня життя шляхом успішної діяльності, заслуговує на повагу й очікує на допомогу та підтримку в процесі здобуття вищої освіти. Методологічною основою концепції студентоцентризму має бути симбіоз різних методологічних підходів в організації освітнього процесу, що потребує зростання рівня методологічної підготовки викладача вищої школи.

Викладацька діяльність дозволяє застосовувати різноманітні методологічні підходи: системний підхід, в основі якого розуміння цілісності системотвірних зв'язків і відношень, спрямованих на формування та розвиток особистості; особистісний підхід, що вимагає визнання унікальності особистості, її інтелектуальної та етичної свободи, права на повагу; діяльнісний підхід, що організовує повноцінну в соціальному та етичному відношенні життєдіяльність; діалогічний підхід, заснований на вірі в позитивний потенціал людини, в її необмежені творчі можливості постійного розвитку та самовдосконалення, який у поєднанні з особистісним і діяльнісним підходами складає суть методології гуманістичної педагогіки; культурологічний підхід, який задає соціально-гуманістичну програму діяльності; антропологічний підхід, що означає системне використання даних усіх наук про людину як предмет виховання; аксіологічний

підхід, який вказує на залежність результатів освіти від чіткого визначення аксіології перетворень, що відбуваються в країні й у світі, та від виявлення ціннісного аспекту освіти; синергетичний; компетентнісний, який передбачає формування у фахівця професійної компетентності як здатності успішно розв'язувати завдання професійної діяльності; праксеологічний, який враховує потреби практики й спрямований на задоволення практичних потреб людини, яка здобуває освіту.

На наш погляд, тільки інтеграція методологічних підходів насправді здатна підвищувати якість освітнього процесу в закладі вищої освіти. Наприклад, застосування системного підходу спричинює підсилення ефективності роботи кожного викладача, кожної кафедри; налагодження тісних зв'язків між різними кафедрами, взаємовикористання ними наявних ресурсів, можливостей і досягнутих результатів; врахування змін, що відбуваються в системі вищої освіти і суспільства в цілому.

Синергія, як ефект підвищення результативності навчання за рахунок взаємозв'язку і взаємопідсилення різних дій у навчанні, може реалізуватися через використання в освітньому процесі широкого спектру різних інноваційних технологій навчання (метод проєктів, метод «мозкового штурму», дискусії, дослідницька діяльність, ділові ігри, кейс-метод, веб-квести та ін.), що відповідає за формування нелінійного характеру мислення.

Підсилити дію раніше названих підходів в організації навчальної діяльності може застосування особистісного підходу, який змінює основоположну характеристику освітнього процесу – мету, головним завданням стає формування та розвиток особистісних властивостей суб'єктів освіти, розвиток їхнього особистісного досвіду.

Системності й повноти набутим у закладі вищої освіти знанням надає застосування компетентнісного підходу, який передбачає формування в майбутніх фахівців системи знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, особистісних якостей і здібностей, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, знаходити й використовувати інформацію для розв'язання поставлених завдань; вміння працювати в команді, готовність до інноваційної діяльності та саморозвитку. Для реалізації праксеологічного підходу в діяльності викладача вищої школи має бути створене середовище, яке повною мірою забезпечить можливості для реалізації творчого потенціалу як студентів, так і викладачів, що можливе за умови відкритості педагогічної діяльності, прагнення до самовдосконалення, самореалізації, змін міжособистісних стосунків викладача і студента, орієнтації на цілі розвитку студентів тощо.